

Bava Metzia (108a)

חמש גנות המסופקות מים ממעיין אחד — If five gardens are supplied with water from one stream, and the stream was damaged, so that the water no longer flows from the spring to the gardens downstream, כולם מתקנות עם העליונה — the owners of all the gardens must repair the damage together with the owner of the upper garden if the damage is located near his garden. נמצאת — It emerges from this logic that the owner of the lower garden must repair damage to the stream together with the owners of any of the [other gardens], ומתקנת לעצמה — while the owner of [that garden] must repair by himself any damage affecting just his garden.

Bava Kamma (20b)

תנן המקיף חבירו משלש רוחותיו — We learned in a Mishnah (Bava Basra 4b): If one's property surrounds the field of his neighbor on three sides, and he [the owner of the outer property] fenced the inner one's property on the first, second and third sides, אין מחייבין אותו — we do not obligate him [the owner of the inner field] to help defray the cost of the fences. The Gemara infers: היא רביעית מחייבין אותו — But would the outer owner fence the fourth side as well, we would obligate him [the inner owner] to contribute to the cost of the inner fences. שמע מינה — Learn from this that where this one benefits and this one does not lose, he [the one who benefits] is obligated to pay.

The Gemara rejects this proof:

שאני התם דאמר ליה את גרמת לי הקיפא יתירא — It is different there in the case of the one who fenced the fourth side as well, because he can say to him [the inner owner]: You caused me the cost of the additional fencing.

The Gemara adduces a different proof:

אמר רבי יוסי אם עמד ניקף — Come, learn a proof from the end of that Mishnah, which states: ונדר את הרביעית — R' Yose said: If the surrounded one arose and fenced the fourth side on his own, we devolve upon him the obligation to share in the expense of all the partitions. The Gemara infers: טעמא דנדר ניקף — The only reason for payment is that the surrounded one fenced the fourth side. הוא מקיף פטור — But would the surrounding one have fenced the fourth side himself, he [the surrounded one] would be exempt from paying anything, even though he now benefits in that his property is completely enclosed. שמע מינה זה נהנה וזה לא חסר פטור — Learn from this that where this one benefits and this one does not lose, he [the one who benefits] is exempt from paying.

The Gemara rejects this proof as well:

שאני התם דאמר ליה לדידי סגי לי בבטיקא בר זוזא — It is different there where the outer one fences the fourth side himself, because he [the inner owner] can say to him: For me, it would be enough to have the security of a fence costing only a zuz!

Bava Basra (12b)

ההוא דזבן ארעא אמצרא דבי נשיה — There was a certain person who bought land on the boundary of his father's property. כן קא פלגו — When [he and his brothers] were dividing their father's estate, he said to [his brothers], "Award me a tract of land that borders on my boundary." His brothers, however, refused to do so. אמר רבה — Rabbah said: כגון זה כופין על — In an instance such as this, we coerce people not to emulate the traits of the inhabitants of Sodom, i.e. we compel people to benefit others when it involves no loss to themselves. Since it costs the brothers nothing to honor the request, we compel them to do so.

Rav Yosef questioned Rabbah's assumption that the brothers lose nothing by giving that brother the field he requested:

מתקיף לה רב יוסף — Rav Yosef challenged [Rabbah's ruling]: אמרי ליה אחי — But his brothers can say to him, מעלינן ליה עלויא — "[The field] that you request is as valuable to us כן נכסי דבי בר — as the property of the wealthy Bar Meryon household, whose fields were of the highest quality.

קודם המעשה

נודע ביהודה (מה"ת חו"מ סי' כד) - אם העליון טען אם לא תסייעני אשוב לקלקל מה שתקנתי ואסתום מה שחפרתי וגם לי גם לך לא יהיה אם לא תסייעני, נלענ"ד שיכול העליון לעשות כן. ואם דכופין על מדת סדום, אומר אני דלא שייך בזה מדת סדום כיון שיודע שהתחתון צריך לזה ויהיה מוכרח לפייסו בזו, ולא מיבעיא לדעת הרא"ש שהוא דעת היש אומרים שהביא רמ"א (קעד, א) פשיטא דלא שייך כופין במידי שיודע שחבירו היה צריך להעלות לו בדמים, אלא אפילו לדעת הרמב"ם שהוא דעת המחבר שם מכל מקום היינו בשדה של שותפות שיש לזה זכות כמו לזה ועדיין לא הוכר חלקו של שום אחד ושום אחד לא הוציא הוצאות כלום סבירא ליה להרמב"ם שכופין על מדת סדום, אבל היכא שזה הוציא הוצאות וחפר נגד שדה שלו שיבואו המים לשם ואחר כך רוצה זה של מטה ליהנות מחפירה זו בחנם וליהנות משל חבירו ממש לא שייך כופין על מדת סדום.

והרי זה דומה למי שרוצה לדור בחצר חבירו אפילו בלא קיימא לאגרא, וכי יש שום הוה אמינא שיכוף זה את חבירו שיניחנו לדור בחצירו חנם... וכל זה אם היו באים לדין קודם שהדפיס שמעון.

לאחר המעשה

תוס' (ב"ק שם) - וא"ת ואי זה נהנה וזה לא חסר פטור אפילו עמד ניקף נמי. ויש לומר שאני עמד ניקף דגלי אדעתיה דניחא ליה בהוצאה ולא דמי לדר בחצר חבירו דלא גלי אדעתיה אלא בחנם.

נודע ביהודה (מה"ת חו"מ סי' כד) - היכא דגלי אדעתיה אפילו בזה לא חסר מגלגלין עליו את הכל ואינו יכול לטעון אלמלא שכבר הקיף זה שלש מחיצות לא הייתי מוציא הוצאה גדולה על חלקי, אבל כיון שכבר הוקפו שלש מחיצות הוצאתי הוצאה קטנה על רוח רביעית, אלמא לא משגיחין בטענה זו, ועל ידי הוצאה קטנה שהוסיף מגלגלין עליו גם הוצאה גדולה. אומר אני שהתוס' כתבו שם לפי שיש שם גם טעם דגרם לו היקף יתר, ור' יוסי תרתי בעי, דגלי דעתיה דניחא ליה בהוצאה וגם גרם לו היקף יתר. [ועי' דברי מלכיאל (ח"ג סי' קנז)].

שלחן ערוך (שסג, ז) - יש אומרים דכשאין החצר עומד לשכר דאמרינן דאינו צריך להעלות לו שכר, אם חסרו אפילו דבר מועט כגון שהיה הבית חדש וזה חסרו במה שהשחירו, אף על פי שאין הפסד אותו שחוררית אלא מועט על ידו מגלגלין עליו כל השכר כפי מה שנהנה.

נודע ביהודה (מה"ת חו"מ סי' כד) - בדר בחצר חבירו, אפילו לא קיימא לאגרא אם חסרו אפילו דבר מועט מגלגלין עליו כל השכר כפי שנהנה, והרי גם כאן מחסרו הרבה שאם לא היה שמעון מדפיס סדרים הללו הוה שכיחי וקפצו זביני על ספריו של ראובן שאפילו מי שלא היה קונה פירושו לחוד מכל מקום אגב שהיה צריך לשני סדרים הללו ללמוד מתוכם גמרא עם פרש"י ותוספות היה מוסיף איזה דבר לקנותם עם פירושו של ראובן... אפילו לדעת הרמ"ה שאינו חייב לשלם כל מה שנהנה אלא רק מה שהפסידו... כאן בנדון שלפנינו אינו דבר מועט.

טעם הנודע ביהודה

דברי מלכיאל (ח"ג סי' קנז) - יש לומר דשם [במעשה הנו"ב] אף שהאותיות הם של המדפיס מכל מקום הסידור הוא שלו ויש לו קצת קנין בזה אי נימא אומן קונה בשבח כלי, אבל בנידון דן אינו משתמש בשלו מאומה. והנו"ב צ"ע בזה דאיזה קנין יש לו בהאותיות אחר ההדפסה שנאמר שיכול למחות לכתחילה אם לא דנימא דהוי אומדנא דמוכח דאי הוי מסיק אדעתא שיעשה המדפיס כן להדפיס פעם אחרת היה מתנה עמו שיסתור את האותיות מסידורם.

מנחת צבי (ח"א סימן יח) - מי שנהנה מסידור האותיות נהנה מממון ששייך לאחר, ונהי שגוף האותיות היו שייכים שם למי שנהנה אולם מכיון שאחר ששילם עבור סידורם בצורה הזאת, אם כן כל זמן שעדיין הוא זקוק או יש לו תועלת בסידור האותיות האלו, נחשב כשכירות ששילם עבורה לאותו זמן, וממון המסדר הוא עד שיפרקו את סידור האותיות הזה.

משפטיד ליעקב (ח"ג סימן א) - הנו"ב לא קבע שלראובן יש קנין בגוף האותיות אלא שמעשה סידור האותיות מתיחס לראובן, וכאשר בא שמעון להנות ממעשה ראובן, יכול ראובן למחות לכתחילה שלא יהנה שמעון ממעשה שלו... הנו"ב לא מייירי כלל לחיוב מכח קנין או בעלות שיש לראובן בסדר. החיוב של שמעון הוא מכח נהנה ממעשה חבירו, וגם בנהנה ממעשה חבירו חלים הכללים של זה נהנה וזה לא חסר, ואין דין זה תלוי רק בנהנה מממון חבירו.

Printing:

It's not like the five gardens because there they all needed it at the same time.

Before the printing he can stop him like the brothers, because he knows that Shimon needs the plates.

Before the printing he can stop him like *Tosafos* in Bava Kamma that you can stop someone from living in your house.

After the printing he can't charge him from the fact that Shimon added money, because it didn't cost Reuven extra.

After the printing he can charge him from the fact that the printing will cost him sales.

Chopped Liver Swans.